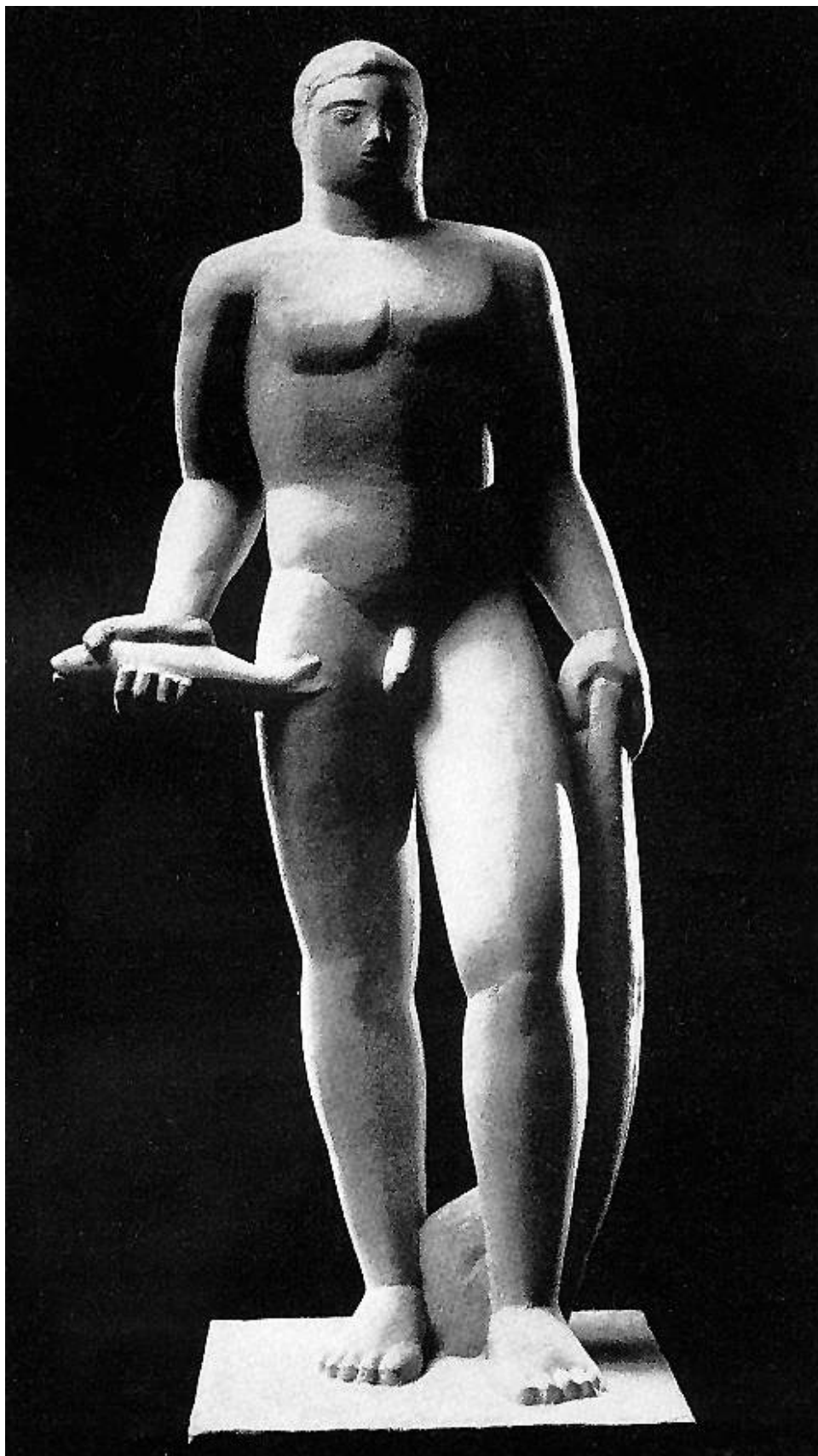

Május 1 a munka ünnepe - egy kis történelmi háttér

Manapság május 1-e az emberekben kellemes emlékeket kelt (majális, napsütés, pihenés), de tudjuk-e, hogy a munka ünnepének eredete véres eseményekhez, politikai küzdelmekhez nyúlik vissza.

Forrás: sulinet

Az eredendő problémát az jelentette, hogy a XIX. sz. elején a munkások napi 11-14 órát dolgoztak, s csak az 1830-as években vetődött fel először az a gondolat, hogy a munkaidőt csökkenteni kellene. A gondolat a reformok hazájában, Angliában fogant meg, s az értelmiség és a middle class tagjai mellett a gyártulajdonos Robert Owen is támogatta ezt a javaslatot.

Maga Owen bizonyította is, hogy 10-10,5 órás munkaidő mellett is nyereségesen képes működni egy üzem. Egyébként az is a munkaidő csökkentését siettette, hogy egyre bonyolultabb gépezeteket állítottak munkába, s ezekkel dolgozni, ezekre koncentrálni napi 12-14 órában egyre nehezkesebbé vált. Mindezek ellenére Angliában is csak 1847-ben látott napvilágot az a törvény, mely a 10 órás munkanap bevezetéséről intézkedett. Ez volt az első alkalom, hogy az állam beavatkozott a gazdaságba. Angliában azonban csak az 1870-es évekre vált általánossá a 10 órás munkaidő.

Idővel más államokban is meghonosodott az új munkarend, sőt 1868-ban az Egyesült Államok egész területén az állami alkalmazásban álló munkások munkaidejét már 8 órára csökkentették le. Európában ez sokkal nehezkesebben ment. 1866-ban az I. Internacionálé genfi kongresszusán ugyan az alábbi alapelvet fogadták el: "A kongresszus a nyolcórás munkanap bevezetését az első lépésnek tekinti a munkásosztály felszabadulása felé.", a határozat továbbra is csak a kongresszusok témája maradt, a törvényhozást nem érintette.

Az 1873-as gazdasági válság hatására a munkanélküliség fokozódott, s ez is egyre inkább sürgette a munkaidő csökkentését. (Ugyanis a munkaidő csökkentésével többen juthatnának munkához, s a munkanélküliség csökkenésével a társadalmi feszültségek is enyhülnének.) Ennek hatására egyre gyakoribbá váltak világszerte, de főként az USA-ban a sztrájkok, melyeket gyakran karhatalmi erővel közömbösítettek (pl. Pittsburg, 1877.) 1881-ben megalakult az Amerikai Munkásszövetség is, melynek tagjai az 1882-es clevelandi kongresszuson az alábbi megállapításra jutottak: a nyolcórás munkaidő "több munkaalkalmat, megnövekedett béreket ... több örömet és gazdagságot biztosít azoknak, akik ezt a gazdagságot létrehozzák.

Ez megteremtené a művelődés szükséges előfeltételeit és javítaná a tömegek kulturális helyzetét. Csökkentené a bűnözést és az iszákosságot. ... Növelné a termelést és növelné s tömegek fogyasztóképességét. is." Az 1884. októberi kongresszuson már olyan határozat született, hogy a nyolcórás munkaidő követelésének alátámasztására 1886. május elsejére általános sztrájkot hirdetnek. Ezen a napon mintegy 350 ezer munkás lépett sztrájkba, de Millwaukee-ban a kivezényelt rendőrség a tömegbe lőtt, s kilenc holttest maradt a helyszínen.

Chicagóban a sztrájk hatástalanításához sztrájktörőket alkalmaztak, s a munkások, valamint a

sztrájkőrőket védő rendőrök közti konfliktus május 3-án sortűzhöz vezetett, melynek 4 ember esett áldozatául. A helyi anarchista vezetők a Haymarket Square-re tiltakozó nagygyűlést hívtak össze, de itt váratlanul bomba robbant, mely egy rendőrtiszt halálát okozta. Megtorlásul 8 anarchista vezetőt állítottak bíróság elé, s koholt (bizonyítatlan) vádak alapján el is ítélték őket.

1887. november 11-én az elítéltek közül négyet ki is végeztek. Később, 1892-ben beigazolódott, hogy az ítélet hamis volt, s az életben maradottak kegyelmet is kaptak. 1888-ban az Amerikai Munkásszövetség St. Louis-i kongresszusán elhatározták, hogy május elsején emléktüntetések rendeznek, s a tüntetéseket nemzetközi szintre emelik. Az 1880-as évek végére Angliában, Franciaországban, Belgiumban szintén természetes igényé vált a nyolcórás munkaidő bevezetése.

1889. július 14-én pedig Párizsban megalakult a II. Internacionálé, ahol az alábbi határozatot fogadták el: "Nagy nemzetközi tüntetést kell szervezni egy időpontban, oly módon, hogy a munkások egy meghatározott napon egyidejűleg valamennyi országban, minden nagyvárosban terjesszék a képviseleti szervek elé azt a követelést, hogy törvényesen csökkentsék a napi munkaidőt nyolc órára ... Figyelembe véve, hogy az American Federation of Labor St. Louis-ban 1888-ban rendezett évi kongresszusán már határozatot hozott hasonló tüntetés rendezésére 1890. május elsejére, ezt a dátumot kell elfogadni a nemzetközi tüntetés időpontjaként."

Bár a konkrét kivitelezést illetően voltak még viták (általános sztrájkot hirdessenek, vagy ne, egységes legyen-e a megemlékezés, vagy vegyék figyelembe a helyi, országos viszonyokat stb.), ám az együttes megemlékezés és közös fellépés igénye általánossá vált.

Magyarországon május elsejéről először szintén 1890-ben emlékeztek meg. A 110 évvel ezelőtti tömegtüntetésről a korabeli sajtó így számolt be:

"A csapatok katonás rendben érkeztek. Zárt sorban a város minden részéből, a liget határán kibontják a zászlót, magasra emelik a jelszavakat hirdető táblákat, melyekről a párizsi kongresszus három nyolcása sötétlik: 8 óra munka, 8 óra szórakozás, 8 óra alvás. De csak a szimbólum egyforma, az alakok, melyek a zászló mögött vonulnak, nagyon különbözők. A legérdekesebb munkástípusok merülnek föl a néző szemei előtt hosszú menetben. Jő egy csoport, komoly, meglett alakok, egyszerű vasárnapló munkásöltöny, nagy szakáll, csontos arc, vörös kokárda, német szó.

Kétségkívül valamely gyár munkásai. Aztán jő egy másik áradat. Elöl büszkén lobog a trikolor, s a háromszín mögött néhány díszmagyar öltönyös kucsmás ember feszít. Ki ne találná ki, hogy ezek a csizmadiák. Díszmagyar és szocializmus! - ilyen is csak magyar földön terem. Új felhő jő. Néhány ezer nagy nemzeti színű kokárda... A derék asztalossegédek. A szabók óriási fehér selyemzászlóval. Ők már "előrehaladottabbak" elvekben. Mind fekete szalonkabátban. ... S mögöttük ott vonulnak a gyűrött gombakalapot, kopott vászonkitlit, nyútt csizmát viselők, kisebb kültelki gyárak munkásai, akik talán "tényleg alig értik, hogy mi is történik, de bíznak valami csodában, ami helyzetükön segít."

forrás: kulturport.hu

*

Bécsi munkásinduló - dalszöveg

Munka hadának a lépése dobog,
Zendülő ének az égre lobog,
Hajnali fényözön földre leszáll,
Kézben a kéz és vállhoz a váll!

Repülj te lángoló, tűzszínű zászló,
Vezess az éjnek éjén át,
Vezess a harcra, sok sápadt arcra,
Derítsd a hajnal bíborát!

Száll a dalunk, szava ég felé tör,
Láncban a szédítő harcos ököl
Fáklyavivők kezén csörög a bilincs,
Izzik a tűz, de ki szítsa, ma nincs.

Lépj te a helyükbe, szítsad a lángot,
És döngesd bátran a falat,
Legyünk az új rend hű katonái,
S leszünk a győztes élcsapat.

